

SÁNDOR CSILLA

SZUBJEKTÍV HANGULATJELENTÉS A MAGYARORSZÁGI GYERMEKKULTÚRÁRÓL

■ Ha összegyűjtenénk és bemutatnánk mind, több száz, esetleg több ezer lenne azoknak a műveknek, eseményeknek, produkcióknak a száma, amelyek az elmúlt tíz évben jelentek meg, és a magyar gyermekkultúra legjobb minőségéhez tartoznak.

A 2000-es évek elején több gyermekkönyvkiadó alakult, melyek megújították a magyar gyermekkönyvkiadást. A Pagony, Csimota, Naphegy stb. kiadók felkutatták a hazai szerzőket és illusztrátorokat, igényes, tartalmas könyveket adnak ki. Ugyancsak a könyvkiadókhöz köthető jelenség, hogy gyermekkönyvesboltok alakultak (Pagony, Anno, Betűtészta, Két Egér, Kisgombos), amelyek speciális kínálatukkal iránymutatóak a gyermekkönyvek piacán, a tulajdonosok jó érzékkel válogatják össze hangulatos boltjaikban az értékes gyermekkönyveket.

A Kolibri Színház a magyar gyermek- és ifjúsági színház egyik legrangosabb műhelye: az előadásokat a gyerekek érdeklődéséhez igazítják, úgy, hogy nem engednek a minőségből. A társulatra a folyamatos megújulás jellemző, innovatívak, érzékenyek a társadalmi problémákra, előadásaikkal valódi színházi élményt nyújtanak a gyerekeknek. A Kolibri mellett kiemelkedő még a Tintaló Társulás, a Márkusszínház, valamint mindazok, akik a különböző szemléken sikeresen szerepelnek. A Kaposvári Nemzetközi Gyermek- és Ifjúsági Színházi Biennálé, a Gyermekszínházi Szemle a szakmaiságot erősíti, mind a produkciókkal, mind az előadások kapcsán elhangzó kritikai reflexiókkal. A gyermek- és ifjúsági filmek, animációs filmek gyártói, alkotói csak újabban jutnak lehetőségekhez. A Magyar Média Mecénatúra program kere-

A média számos esetben közvetít gyermekkultúrával kapcsolatos híreket, beszámolókat, de ezek a helyzetjelentések sok esetben nem lépnek túl a reklámozás szintjén.

tén belül hamarosan elkészülnek a támogatott filmek, és a nagyközönség elé kerülnek. A Macskássy Gyula animációs pályázat esetében 180 millió forintba pályázhattak az alkotók. Fontos rendezvény a Kecskeméti Animációs Filmfesztivál, ahol a szakma kicserélheti a gondolatait, és levetítik a legfrissebb alkotásokat.

A múzeumpedagógiában uniós forrásoknak köszönhetően megjelent a sokszínűség, a múzeumpedagógusok műalkotásokhoz, műtárgyakhoz kapcsolódóan komplex programokkal, füzetekkel tudják ellátni a múzeumokba járó gyerekeket. A Petőfi Irodalmi Múzeumhoz kapcsolható Mesemúzeum és a Székesfehérvári Hetedhét Múzeum tartalmaz programot, modern környezetet nyújt látogatóinak. A gyermekeknek készülő társasjátékok, dízajntermékek területén kiemelkedő minőségben kaphatóak a Marbushka játéakai. A Bohony Beatrix által tervezett és kivitelezett dobozok egyedülállóak a magyar játékipiacon. Végül a gyermekeknek szóló folyóiratok közül emelnék ki kettőt, a Szitakötőt és a Csodaceruzát, melyek az olvasást, a gyermekirodalmat népszerűsítik.

A listát lehetne folytatni, de helyett nézzük meg azt a környezetet, amelyben léteznek, működnek jelenleg a gyermekkultúra fontosabb műhelyei.

A gyermekkultúra felfedezetlen területe a kortárs kulturális életnek. Bár 2000 után komoly műhelyek jöttek létre, a gyermekkultúra képviselőinek nem sikerült erős érdekvédelmi, szakmai összefogást létrehozniuk, és ennek hiányában a gyermekkultúra sem tudott megfelelő figyelmet kiérdemelni. A figyelmet több irányból is várják a gyermekkultúra művelői. Egyrészt az állami mecénatúrától, ugyanonnan, ahonnan a kulturális programokat, produkciókat támogatják, másrészt a média szakembereitől, akik értő módon, nagyobb felületeken, hosszabb műsoridőkben foglalkozhatnának a gyermekkultúra témáival. Harmadrészt szükség lenne egy gyermekkultúrát kutató, támogató intézményre, mely elősegíthetné a szakma fejlődését.

A gyermekkultúra szponzorálása, támogatása több sebből is vérzik. Egy évvel ezelőtt szóba került, hogy a Nemzeti Kulturális Alap kiemelten, súlyának megfelelően támogatja majd a gyermekkultúrát. Sajnos a személyi változások nem ebbe az irányba vitték a dolgokat, és ez a téma lekerült a napirendről. A pénzelosztó bizottságokba ritkán hívnak meg a gyermekkultúra területeiről szakembereket, elviekben hiába tartják szem előtt a gyermekek érdekeit, a zsűritagok nem rendelkeznek megfelelő tapasztalatokkal, rálátással ahhoz, hogy helyesen döntsenek.

A gyermekkultúra ágazatai más-más háttérrel rendelkeznek: a különböző szegmensek érdekérvényesítő ereje is más és más. Többnyire azok a műhelyek, csoportok tudnak megmaradni, tartósan kiemelkedő színvonalú teljesítményt nyújtani, amelyeknek a működését az önkormányzat, az állam vagy más mecénás biztosítja. Egyéb területeken, ahol a bevételekből kell finanszírozni a gyermekkultúra adott területét (legyen az könyv, folyóirat, film stb.), a fizető befogadókra kell építeni, akik a szórakoztató, könnyedebb műfajokra vevők. Pedig a cél az lenne, hogy minél magasabb minőséghez juthasson minden gyerek.

A média számos esetben közvetít gyermekkultúrával kapcsolatos híreket, beszámolókat, de ezek a helyzetjelentések sok esetben nem lépnek túl a reklámozás szintjén. A műsorszerkesztők vagy lapszerkesztők nem elég felkészültek, vagy nem jut idejük a tájékozódásra, ezért vegyesen jelennek meg felületeiken a gyermekkultúrához tartozó vagy csak annak látszó történések.

Nehezíti a helyzetet, hogy nincsenek kifejezetten gyermekkultúrához kapcsolható intézmények, ahol kutatással, elemzéssel, tájékoztatással foglalkoznának. A törekvések, elképzelések egyetemi műhelyek közelében egyre inkább körvonalazódnak (Szekszárdon, Kecskeméten, Kaposváron), de ezek egyelőre regionális szintűek, és lassan tudnak országos hatósugarúvá válni, hiszen óriási a behozni való, nagy a lemaradás. Ennélfogva a gyermekkultúra szereplői nem kapnak megfelelő visszajelzé-

seket, a gyermekkultúra iránt érdeklődő felnőttek bizonytalanok, csak a saját, szubjektív benyomásaikra építhetnek. Hiányzik a képzés és a szakirodalom a legtöbb területen, így a gyermekkultúra ön maga definícióját sem találta meg. Nincs konszenzus abban, hogy mit tekintünk értékesnek, mi válhat klasszikussá, mit jelent a minőség, így a tömegkultúra sok esetben a minőségi kultúra fölé emelkedik, vagy azt pótolja.

Ugyancsak széttagoltságot eredményez, hogy az oktatás és a kultúra területe minisztériumi szinten és a gyakorlatban is mereven elválik egymástól, például sok esetben azt, amit támogat a kulturális oldal, nem kamatoztatja az oktatás. Valójában nincs kulturális stratégia, mely a gyermekkultúra helyzetéből kiindulva útmutatóval szolgálhatna azoknak, akik ezen a területen dolgoznak.

A gyermekkultúrában sokkal több van, mint gondolnánk, rangos nemzetközi mércék segíthetnének az orientációban, de ezekre a fórumokra nehezen jutnak ki a magyar alkotók. Talán egyedül a gyermekszínháznak sikerült megtalálni azokat a lehetőségeket, amelyekkel bejutottak a nemzetközi vérkeringésbe is.

